

Lausunto

15.12.2020

VVTDno-2020-993

Asia: VN/549/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Lausunnonantajan lausunto

Voidaanko esityksellä näkemyksenne mukaan parantaa ikääntyneiden asemaa ja edistää ikääntyneiden oikeuksia?

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että osa ikääntyneistä henkilöistä on erityisen haavoittuvassa asemassa joko heikentyneen toimintakykynsä tai yhteiskunnallisten muutosten kuten digitalisaation aiheuttamien haasteiden takia. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että tämä haavoittuvuus tunnustetaan ja huomioidaan osana yhteiskunnallista päätöksentekoa nykyistä paremmin. Resursoimalla ikääntyneiden henkilöiden erityiskysymyksiin liittyvien ongelmien analysoimista ja eri niiden ratkaisuvaihtoehtojen kehittämistä voidaan ikääntyneiden ja vanhusten asemaa parantaa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää hyvänä, että nyt lausunnolla olevalla hallituksen esityksellä näitä tavoitteita halutaan edistää ja niihin osoittaa rahoitusta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että yllä kuvattujen tavoitteiden saavuttamiseksi on käytettävissä useita vaihtoehtoja. Valtuutettu on asian aikaisemmassa valmistelussa esittänyt, että perustamalla vanhusasiaraporttoijan tehtävä jo osaksi jo olemassa olevaa toimijaa (kuten yhdenvertaisuusvaltuutettua tai ihmisoikeuskeskusta) voitaisiin välttää perus- ja ihmisoikeustoimijoiden lukumäärän kasvu ja siitä aiheutuva kentän pirstaloituminen. Valtuutettu pitää kuitenkin joka tapauksessa resurssien lisäystä eri väestöryhmien yhdenvertaisen aseman vahvistamiseen tärkeänä ja esitystä sitä kautta kannatettavana.

Onko teillä huomioita koskien valtuutetulle säädettäviä tehtäviä?

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää oikeana, että vanhusasiavaltuutetun tehtäviin ei esitetä sisällyttäväksi yksittäisten kantelujen käsittelyä ja selvittämistä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviin kuuluu ikään perustuvan syrjinnän selvittäminen myös yksittäistapauksissa ja eduskunnan

oikeusasiamiehen resursointia vanhusten asemaan liittyvien kantelujen selvittämisessä on vastikään vahvistettu. Asiakasyhteydenottojen selvittäminen edellyttäisi yhdenvertaisuusvaltuutetun käsityksen mukaan esityksen mittakaavan ulkopuolella olevia henkilöresursseja sekä erityisen laajoja tiedonsaantioikeuksia.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen mukaan vanhusasiavaltuutetun erityisenä roolina tulisi olla arvioida erityisesti ikääntyneiden asemaan liittyvän lainsäädännön ja sen toimeenpanon toimivuutta laaja-alaisesti. Tässä tehtävässä olemassa olevan tutkimustiedon hyödyntäminen ja tarvittaessa lisäselvitysten teettäminen voi tuoda vanhusasiavaltuutetulle tarvittavan tietopohjan, jolloin valtuutetun suositukset ja kannantotot voivat tuoda merkittävää lisäarvoa vanhusten asemasta käytävään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää kokemuksensa perusteella hyvänä, että vanhusasiavaltuutetulle on asetettu tehtäväksi tuoda kehittämisehdotuksiaan valtioneuvostolle vuosittain sekä eduskunnalle joka eduskuntakaudella.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että vanhusasiavaltuutettu sijoitetaan itsenäisenä toimijana yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen. Esityksessä todetaan, että ”Tämä edellyttää, että määrärahasta katetaan mahdollisten yhteisien palvelujen tarjoamisesta yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolle aiheutuvat kulut.”

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää mahdollisena, että yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoa laajennetaan niin, että lisäämällä tiedotuksen ja hallinnon resursseja samat henkilöt voivat tukea yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston henkilöstön lisäksi myös vanhusasiavaltuutetun toimiston henkilöstöä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu ei kuitenkaan pidä mahdollisena, että osa yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston nykyisistä henkilöstöresursseista osoitetaan vanhusasiavaltuutetun tehtävien tukemiseen ilman, että yhdenvertaisuusvaltuutetun resursseja vastaavasti vahvistetaan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että yhteisten tehtävien hoitaminen edellyttää yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston vahvistamista tiedottajalla ja yhdellä henkilöllä (suunnittelija), joka tukee henkilöstöä tietohallinnossa, sihteeripalveluissa sekä matka- ja taloushallinnon asioissa.

Stenman Kristina
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto

Hiltunen Rainer

